

РОЗДІЛ 3

ПІДСУМКИ ТА ВИСНОВКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ХДМА В ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ МОРСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Волошинов С.А., к. пед.н., доцент,
завідувач кафедра інноваційних технологій
та технічних засобів судноводіння

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України за № 1148 від 7.10.2014 р. в 2014–2018 рр. в Херсонській державній морській академії проходив експеримент спільно з Національною академією педагогічних наук України з теми «Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої підготовки фахівців морської галузі».

Основною метою дослідження була розробка, теоретичне обґрунтування й перевірка методичної системи запровадження компетентнісного підходу в організації освітнього процесу в системі ступеневої підготовки майбутніх фахівців морської галузі.

Впровадження компетентнісного підходу являє собою системне явище, успіх реалізації якого залежить від всіх структурних підрозділів академії, які тісно взаємодіють між собою. За результатами проведеного експерименту відбулися зміни як в змістовій частині освітнього процесу, так і організації самого процесу та управлінні.

Наукова новизна в організації освітнього процесу

В ході експерименту в ХДМА була побудована модель оптимального організаційного управління з урахуванням потреб роботодавців та наукового розвитку академії, метою якої є створення та підтримка середовища, яке стимулює та підтримує запровадження компетентнісної моделі формування професійних компетентностей в освітньому процесі.

Найголовнішим є створення Міжнародного морського кластеру «Палата ІТ-ОПМ, що являє собою структуроване міжнародне галузеве добровільне об'єднання іноземних, національних крьюінгових і судноплавних компаній; державних, місцевих органів виконавчої влади України, наукових і навчальних установ та громадських організацій.

Метою Кластера є задоволення потреб національної та міжнародної морської індустрії в якісно підготовлених фахівцях; забезпечення здатності цих фахівців системно і послідовно реалізовувати отримані в Академії за сукупністю знання, уміння, навички і компетентності в практичній виробничій діяльності на судах торговельного флоту.

Відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 7 жовтня 2009 р. N 1307 «Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року» вказано: «збереження, використання та розвиток науково-технічного потенціалу, вдосконалення системи підготовки та перепідготовки фахівців для

морської галузі, підвищення рівня функціонування науково-дослідного флоту є вирішальними факторами реалізації національних інтересів України у сфері морської діяльності».

Враховуючи орієнтацію на міжнародний ринок праці, підготовка фахівців морської галузі в Україні повинна здійснюватися у відповідності до міжнародних стандартів, а саме до стандартів Міжнародної морської організації (ІМО): Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення ваhti (ПДНВ) (1978), базові Модельні курси ІМО (Course 7.01 «Master and chief mates», Course 7.02 «Chief engineer officer and second engineer officer», Course 7.03 «Officer in charge of a navigational watch», Course 7.04 «Officer in charge of an engineering watch», Course «Electro-technical officer»), спеціалізовані Модельні курси додаткових обов'язкових видів підготовки.

Прийнято нову редакцію Закону України «Про вищу освіту» у якому п.2 статті 52 зазначено, що до освітнього процесу можуть залучатись і роботодавці чим вища освіта стає більш наближеною до потреби ринку праці та сучасних технологій. Також Кабінетом Міністрів України за ініціативою Міністерства освіти і науки України затверджено Національну рамку кваліфікацій, чим закладено засади системи ступеневої підготовки фахівців та освіти протягом життя.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року №660-р було схвалено Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти де вказується, що дуальна форма здобуття освіти - це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших суб'єктів освітньої діяльності) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації.

У Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти передбачається встановлення рівноправного партнерства закладів вищої, фахової передвищої, професійної освіти, роботодавців та здобувачів освіти з метою набуття останніми досвіду практичного застосування компетентностей та їх адаптація в умовах реальної професійної діяльності.

Наступним етапом наукових наслідків проведеного експерименту є створення на базі академії «Наукового парку Херсонської державної морської академії «Морські Інноваційні технології», який створений з метою подальшого розвитку наукової діяльності та запровадження наукових інноваційних розробок у освітній процес, тренажерну та практичну підготовку курсантів, а також розширення сфер співпраці академії з вітчизняними іта іноземними компаніями.

Перелік пріоритетних напрямків діяльності наукового парку на 2019-2025 роки:

1. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного та людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та її сталого розвитку як морської держави.

2. Проведення наукових досліджень та створення конкурентоспроможних на вітчизняному і світовому рівні розробок у сфері

судноплавства та морських перевезень.

3. Запровадження інноваційних технологій навчання та тренажерної підготовки плавскладу морських суден, орієнтованих на застосування компетентнісного підходу у підготовці фахівців та дотримання вимог міжнародних нормативних документів, що регламентують таку підготовку.

4. Створення систем підтримки прийняття рішень та тренажерних комплексів з метою підвищення безпеки судноплавства в державі.

5. Дослідження автоматизованих систем управління в судноводінні та судновій енергетиці, розробка відповідного програмного забезпечення та керуючих пристроїв.

6. Проведення наукових досліджень у галузі нових композитних матеріалів для забезпечення потреб суднобудівної галузі.

7. Проведення наукових досліджень у галузі підвищення економічних та екологічних показників функціонування суднових енергетичних установок та електромеханічних систем.

8. Дослідження проблем захисту навколишнього середовища при експлуатації засобів водного транспорту.

9. Оприлюднення наукових досягнень, сприяння поліпшенню обміну науково-технічною інформацією та науковими кадрами, виведення вітчизняної науки на міжнародний рівень.

10. Науково технічна експертиза інноваційних проектів та експертне оцінювання аварійних ситуацій на водному транспорті.

В академії перехід в цифрове суспільство став поштовхом до руйнування основ традиційної педагогіки і спричинив незворотні зміни в організації освітнього процесу. У розбудові педагогіки вищої морської освіти, як виявилось, створення комп'ютерних класів, накопичення інтерактивних дошок, проведення Інтернету та швидкого доступу Wi-Fi, не змогло вирішити одну найважливішу проблему - формування цифрової грамотності викладача. Вчити так, щоб тебе розуміли учні XXI століття виявилось достатньо складним. Викладачі опинилися в центрі проблем, які не вирішувались, а тільки загострювались. Намагання відродити у курсантів втрачений інтерес до навчання шляхом суворої заборони використовувати мобільні гаджети, повернути їх до паперових підручників та конспектів на сьогоднішній день не дало очікуваних позитивних результатів. А накопичення проблем у розвитку цифрової компетентності викладачів (не сприйняття кліпового мислення курсантів, цифрова неспроможність викладача, незнання та несприйняття електронного навчання, протидія світовій освітній практиці) все надалі загострюють кризу, виходом з якої повинно стати формування цілеспрямованої сучасної філософії цифрової освіти і в контексті цього — формування цифрової компетентності викладача.

Вченими академії визначено, що цифрова грамотність виходить за рамки набуття дискретних технологічних навичок, перетворюючись в більш глибоке усвідомлення цифрового середовища, яке дозволяє адаптуватися до нових умов. І саме на академію повинна бути покладена відповідальність за розвиток цифрової грамотності студентів, сприяння відповідальному і належному

використанню он-лайн технологій.

Першочерговою визнана проблема оцифрування (переведення інформації в цифрову форму). Також визначена необхідність підтримки викладачів у творчому цифровому середовищі, розвитку їх цифрових навичок та компетентностей з метою кращого використання цифрової та змішаної освіти.

Так, згідно плану впровадження Концепції розвитку педагогічної освіти викладачів ХДМА, триває опис цифрової компетентності викладача, що є важливим кроком сприяння підвищенню якості освітніх послуг, інтеграції академії до європейського та світового освітнього простору, підвищенню конкурентно спроможності випускників.

Врахування вже існуючого досвіду формування цифрової компетентності у викладачів дозволив зробити цей процес більш дієвим, не відірваним від життя та реальним. За останні п'ять років академія повільно, але безповоротно перетворилась із статичної освітньої системи у динамічну.

У академії цифрова компетентність визначена як впевнене, критичне, відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності та участі у житті суспільства.

Цифрова компетентність складається з:

- 1) технічних навичок використання цифрових технологій;
- 2) здібностей до використання цифрових технологій у розумний спосіб для роботи, навчання та для повсякденного життя в цілому;
- 3) здатність критично оцінювати цифрові технології;
- 4) мотивації до участі в цифровій культурі.

Інформаційна компетентність є однією з найважливіших якостей викладача вона включає в себе навички в обробці інформації як в освітніх областях, так і в навколишньому світі, а також готовність і можливість використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в різних видах інформаційної та освітньої діяльності.

До складових елементів цифрової компетентності також входять додаткові знання, уміння, здатності та ставлення, серед яких технічні навички роботи з ІКТ, здатність застосовувати вказані ресурси у навчально-виховному процесі, та здатність планувати, аналізувати та керувати освітнім та виховним процесом за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Тенденцією судноводіння останніх років є невідпинне удосконалення цифрових технічних засобів, що забезпечують безпеку навігації та вбудовуються в морські технічні засоби. Це складає головний зміст явища, яке називають інформатизацією судноводіння. Наслідком цього є зростання вимог до майбутніх судноводіїв, які повинні бути підготовлені до роботи з технічними засобами цифрового покоління, тому що людський фактор грає найвагомішу та впливову роль в причинах морських інцидентів.

Аналіз сучасних нормативних документів, праць вітчизняних та зарубіжних вчених щодо підготовки морських фахівців засвідчив, що в умовах імплементації Манільських поправок 2010 р. першочерговим завданням є досягнення якісного нового рівня підготовки морських спеціалістів,

використання освітніх ресурсів нового покоління, адаптованих до цілей і завдань професійної підготовки морських фахівців. Очевидно, що успішне виконання цих вимог вимагає, насамперед, створення системи змішаного навчання, використання симуляційних технологій на сучасних тренажерах, електронних освітніх ресурсів.

Організаційні та змістовні зміни в освітньому процесі підготовки сучасних фахівців в морській галузі, що відбулися в ході експерименту.

Оволодіння комплексом загальнонаукових та професійних компетентностей на базі ХДМА стало можливим завдяки створенню та приведенню у відповідність змісту підготовки майбутніх морських фахівців згідно вимогам ІМО та національних стандартів (табл.3), та завдяки інтеграції традиційних засобів навчання і інноваційних, впровадженню новітніх цифрових технологій в ХДМА, дотриманню принципів індивідуалізації та диференціації навчання, посиленню мотивації до навчально-пізнавальної діяльності та до оволодіння професійними знаннями, формуванню професійних компетентностей. У процесі експерименту були урізноманітнені та удосконалені з урахуванням процесу інформатизації форми, методи і засоби залучення курсантів до продуктивної науково-дослідної діяльності, розвитку професійного мислення.

Ефективність наведених змін підтверджує затвердження нового стандарту вищої освіти за спеціальністю 271 «Річковий та морський транспорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ МОН № 1239 від 13.11.2018 р.), одним із авторів якого є ректор ХДМА Чернявський В.В. Він чітко побудований у відповідності до вимог компетентнісного підходу у навчанні.

1. Шляхом реструктуризації створені нові кафедри:

1.1. На факультеті Судноводіння — «Кафедра судноводіння та електронних навігаційних систем» і «Кафедра інноваційних технологій та технічних засобів судноводіння».

1.2. На факультеті Суднової енергетики — «Експлуатації суднових енергетичних установок» та «Транспортних технологій», що дозволило більш ефективно сконцентрувати увагу на якісному формуванні в курсантів/студентів окремо загально професійних та спеціальних професійних компетентностей відповідно до вимог Кодексу ПДНВ.

2. Створений Міжнародний морський кластер «Палата ІТ-ОПМ» – «Палата інноваційних технологій освіти та підготовки моряків»

3. Компанією «Марлоу Навігейшн разом з ХДМА створено спільну навчально-тренажерну лабораторію» на базі судна «Варноу Юпітер», яка немає аналогів у світі.

4. Створений відділ інформаційного супроводу освітнього процесу з метою збільшення мобільності освітнього процесу ХДМА, удосконалення інформаційної підтримки, доступності та відкритості інформації всім учасникам освітнього процесу

5. Відкрита навчально-методична лабораторія Інноваційних технологій з метою формування цифрових компетентностей у викладачів та морських фахівців метою якої є формування цифрової компетентності у учасників освітнього процесу та запровадження інноваційних технологій навчання..

6. Запроваджено в дію проект «Віртуально-реальне судно» на базі сучасних тренажерів-симуляторів, що включає 19 лабораторій, які повністю імітують реальне судно.

7. Створені інтегровані навчальні плани академії та тренажерного центру.

Зміни у змісті підготовки.

1. Розроблені компетентнісні моделі та структурно-логічні схеми підготовки морських фахівців усіх спеціальностей і усіх рівнів з урахуванням міжпредметних зв'язків навчальних дисциплін різних циклів.

2. Визначена послідовність у викладанні дисциплін:

2.1. I блок - ключові та загальні компетентності

2.2. II блок - «занурення» курсанта в професійні завдання

2.3. III блок - формування професійної компетентності

3. Розклад навчальних занять на факультетах було сформовано за модулями:

3.1. I. дисципліни циклу соціально-гуманітарної підготовки, фундаментальної, природничо-наукової та загальноекономічної підготовки,

3.2. II. дисципліни циклу професійної та практичної підготовки.

3.3. Виділені в розкладі дні, коли викладаються тільки дисципліни професійного спрямування.(старші курси).

4. Надання індивідуального графіка навчання курсантам III–VI курсів або I–III курсів (за скороченою програмою) денної форми навчання, які проходять плавальну практику або стажування в судноплавних та кріюінгових компаніях на суднах морського або річкового флоту безпосередньо на робочому місці на підставі трудової угоди або контракту.

5. Надання індивідуального графіка навчання курсантам III–VI курсів або I–III курсів (за скороченою програмою) денної форми навчання, які проходять плавальну практику або стажування в судноплавних та кріюінгових компаніях на суднах морського або річкового флоту безпосередньо на робочому місці на підставі трудової угоди або контракту.

6. Надання індивідуального графіка навчання курсантам III–VI курсів або I–III курсів (за скороченою програмою) денної форми навчання, які проходять плавальну практику або стажування в судноплавних та кріюінгових компаніях на суднах морського або річкового флоту безпосередньо на робочому місці на підставі трудової угоди або контракту.

7. Вдосконалено навчальні та робочі плани підготовки за ступенями вищої освіти «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр» з урахуванням кодексу ПДНВ та модельних курсів ІМО

8. Скореговані робочі програми дисциплін з метою інтеграції тренажерної підготовки на сучасних тренажерах у навчальний процес.

9. Підготовлені всі навчально-методичні комплекси дисциплін, що

викладаються, анотації дисциплін з урахуванням формування компетентностей, системи оцінювання.

10. Доопрацьовано методичне забезпечення, яке дозволить курсантам продемонструвати ступінь оволодіння відповідними компетенціями у блоках дисциплін циклу професійної підготовки (розрахунково-графічні роботи, курсові роботи, курсові проекти, звіти з практик, дипломні роботи).

11. За всіма дисциплінами, що викладаються та Морському коледжі складено пакети тестових завдань, які дозволяють здійснювати об'єктивний контроль за рівнем оволодіння курсантами/студентами відповідними компетенціями.

12. Реалізація впровадження комунікативного підходу до навчання англійської мови за професійним спрямуванням в умовах експерименту.

13. Розроблено і використовується в освітньому процесі навчальний курс «Менеджмент морських ресурсів» на засадах компетентнісного підходу.

Практична підготовка в умовах реалізації експерименту.

Нові підходи.

Забезпечення формування професійних компетентностей повинно відбуватися згідно вимог Міжнародної морської організації (ІМО), яка дала можливість визначити нові підходи щодо організації тренажерної підготовки і ввести її в систему освітнього процесу та Міжнародної конвенції про підготовку та дипломування моряків та несення вахти ПДНВ-78/95 р. з Манільськими поправками 2010 р. (ПДНВ).

Досягнення найвищого рівня формування професійних компетентностей судноводіїв відбувається в умовах практичного стажування на судні, і навіть не зважаючи на високу вартість, складність організаційних заходів, насамперед, практика не може забезпечити відпрацювання навичок дій та прийняття рішень в різноманітних кризових або аварійних ситуаціях. Саме тому організація тренажерної підготовки в ХДМА у процесі експерименту стала одним із основних засобів формування професійних компетентностей майбутніх судноводіїв завдяки високому рівню наближеності процесу навчання до реальних дій на судні (табл.4). А використання найсучасніших тренажерів з технологіями віртуальної реальності м дозволило піднести відпрацювання практичних навичок судноводіння на якісно новий рівень без загрози життю та здоров'я людей.

Навчальний процес в ХДМА та МК ХДМА за умови експерименту було побудовано на принципі постійного повторення та закріплення вже пройденого матеріалу. Тобто після проходження основного теоретичного матеріалу, курсанти мали можливість пройти тренажерну підготовку з відпрацюванням та оцінюванням набутих компетентностей. До початку практики курсанти отримують повний пакет документів та мають всі сертифікати, необхідні для проходження плавальної практики, під час якої курсанти мають можливість застосувати отримані знання та навички. Практична підготовка на посаді кадета готує майбутнього механіка та електрика 3 розряду, чи штурмана до реалій роботи на судах закордонного плавання.

Розроблений тренінг із використанням судна віртуальної реальності психологічно готує курсантів ХДМА до проходження плавальної практики на суднах світового торговельного флоту з урахуванням їх посади на борту, а також тих функціональних обов'язків, які вони мають виконувати відповідно до своїх посад.

Впровадження експериментальних змін у організацію практичної підготовки на засадах компетентнісного підходу:

1. Тренажерна підготовка курсантів ХДМА та МК ХДМА, починаючи з 2014-2015 н.р. проводиться спільно з Херсонським морським спеціалізованим тренажерним центром при Херсонській державній морській академії, на базі новостворених 19 сучасних лабораторій.

2. Розроблені та введені в дію в освітній процес нові інтегровані плани проведення навчально-тренажерних курсів для отримання курсантами всіх сертифікатів необхідних для проходження практики та отримання першого робочого диплому.

3. Для формування професійних компетентностей з технічного обслуговування та ремонту судових технічних засобів (розділ ПДНВ табл. АШ/1 і АШ/2), у навчальному процесі використовується реальне обладнання енергетичної установки судна — дизель-генератор із дизельним двигуном 6ЧН25/34, дизель-редукторний агрегат із ДВС ЗДб, паровий котел, повітряні компресори, сепаратор палива і масла, судові насоси.

4. Курсанти ХДМА отримують дев'ять сертифікатів міжнародного зразка відповідно до вимог Конвенції ПДНВ з Манільськими поправками, завдяки інтеграції тренажерної підготовки в навчальні плани.

5. Залучено для участі в практичній підготовці досвідчених морських фахівців-практиків – капітанів далекого плавання та старших механіків з метою можливості моделювання наближених до реальної дійсності екстремальних умов несення вахти курсантами на існуючій в ХДМА базі, структурно об'єднаної в судно віртуальної реальності.

6. Системно організовано стажування науково-педагогічних кадрів ХДМА на торгових суднах учасників Кластера; у тренажерних центрах учасників Кластера; у інших морських закладів вищої освіти України та Європи.

7. Постійно організовано практичну підготовку курсантів на базі навчально-тренажерної лабораторії судна «Варноу Юпітер» з наступним аналізом впровадження результатів у навчальний процес.

8. Коригування навчальних планів та програм дисциплін відбувається з урахуванням звіту з практики для посилення ефективності формування професійних компетентностей та з метою корекції недоліків, які зазначені у звіті.

Академія запровадила дуальне навчання. Впровадження такої системи підготовки розширює освітній простір ХДМА із підготовки морських фахівців шляхом щільної інтеграції теоретичної, практичної та тренажерної діяльності відповідно до вимог ПДМНВ 78/95 із Манільськими поправками 2010 року, стандартів морської освіти України та сучасного рівня запитів роботодавців

світової морської індустрії.

Системне здійснення подальшого розвитку навчально-тренажерної бази ХДМА і доведення її до рівня світових стандартів якості вищої морської освіти є стратегічним напрямком роботи ХДМА.

Розроблення та впровадження системи оцінювання набутих компетентностей курсантами 2014–2018 рр..

В умовах імплементації Манільських поправок 2010 р. першочерговим завданням є досягнення якісного нового рівня підготовки морських спеціалістів, використання освітніх ресурсів нового покоління, адаптованих до цілей і завдань професійної підготовки морських фахівців, що вимагає, насамперед, створення системи оцінювання сформованості професійних компетентностей майбутніх морських фахівців засобами веб-технологій. Так, в ПДНВ визначені чіткі критерії демонстрації професійних компетентностей на тренажерах або в умовах практики, а перевірка рівня сформованості когнітивного компоненту професійної компетентності відбувається за допомогою системи електронного навчання LMS Moodle.

LMS Moodle надає можливості проводити як поточне (формативне) так і підсумкове (сумативне) оцінювання, всі оцінки відображаються в особистому журналі курсанта за налаштуваннями викладача. Система управління навчанням Moodle дозволяє реалізувати усі прийняті в вищих навчальних закладах України алгоритми і правила розрахунку підсумкових оцінок за змістовні модулі, модулі, семестри і дисципліну в цілому.

Необхідність створення процедури оцінювання результатів навчання (табл.6) на протязі всього процесу навчання дозволило створити об'єктивну та незалежну систему оцінювання знань студентів, що на наш погляд буде забезпечуватиме їх конкурентоспроможність на ринку праці.

1. Запроваджено єдину систему оцінювання навчальних досягнень курсантів – накопичувальна бально-рейтингова система оцінки успішності.

2. Розроблена система контролю навчальної діяльності курсантів.

3. Створено перехід до трьох рівнів контролю якості освіти, а саме: поточний контроль здійснюється викладачем за результатами засвоєння курсантами змістових модулів навчальних дисциплін (тематичне оцінювання); підсумковий семестровий контроль відбувається під час заліково-екзаменаційних сесій; та завершальний інтегральний контроль рівня оволодіння певними компетентностями курсантом у залежності від етапу навчання здійснюється відповідними комісіями та є або обов'язковою умовою переведення на наступний курс, або допуском до випускної атестації здобувачів вищої освіти.

4. Реалізовано складання екзаменів на сесії у формі обов'язкового комп'ютерного тестування на базі платформи MOODLE, що унеможливило вплив людського фактору на оцінювання якості навчання курсантів.

5. Важливими елементами оцінювання в електронних курсах є гейміфіковані вправи на основі сервісу Learning Apps, які містять інтерактивні завдання, мають практико-орієнтований результат, інтерактивні елементами

комунікації курсу.

6. Розміщення в електронному курсі оціночної таблиці з урахуванням всіх видів робіт, що дає можливість налаштування коефіцієнтів важливості в журналі оцінок, наслідком чого є автоматизація процесу виставлення оцінок з врахуванням значущості виконання кожного елементу курсу.

Запровадження інноваційних технологій у навчання з урахуванням інформатизації та використання інноваційних підходів до навчання в умовах експерименту.

Пріоритетом розвитку академії було визначено розвиток електронних технологій, пошук, адаптація, планування, організацію, сприяння запровадженню та використанню інноваційних ІКТ технологій в освітньому процесі. Налагоджено інформування професорсько-викладацького складу зі сторони компаній-партнерів про зміни в ІТ-технологіях організації роботи їх транспортних засобів, новітніх методик досягнення узгоджених дій екіпажів суден у екстремальних умовах, і на цій основі вдосконалення менеджменту управління судновими командами інтернаціонального складу.

Використання технологій електронного, мобільного навчання є одними із перспективних та ефективних напрямів інформатизації процесу підготовки майбутніх судноводіїв завдяки усунення фактору обмеження часу та можливості побудови індивідуальної траєкторії навчання. Поправки до ПДНВ 1995 року від червня 2010 р, які набули чинності з 1 січня 2012 р., підкреслюють необхідність впровадження сучасних методик навчання, включаючи дистанційне навчання та інтернет-навчання.

Нові підходи у організації освітнього процесу в умовах інформатизації:

1. Впроваджено сучасні мультимедійні технології, нові форми викладання і навчання, саме введено:

– кейс-технології – навчально-методичні матеріали, укомплектовано в спеціальний набір (кейс), які передаються особисто або надсилаються студенту поштою;

– практичні кейс-технології підготовки майбутніх моряків до предметно-орієнтованого спілкування в умовах мультинаціонального екіпажу як чинник безпеки сучасного судноплавства при вивченні англійської мови.

– веб-технології – використання сервісів мережі Інтернет;

– мультимедійні технології, які базуються на використанні електронних підручників та навчальних програм.

2. Створено електронні курси дисциплін з використанням функціоналу «Репозитарій компетентностей».

3. Запроваджено змішане навчання для викладачів в лабораторії інноваційних технологій.

4. Забезпечено доступ до паперових та електронних наукових видань бібліотечного фонду, різноманітних баз даних, електронних версій наукових фахових видань.

5. Поповнено матеріально-технічну базу ХДМА сучасною технікою, створені комунікаційні мережі.

6. Налагоджено вільний доступ до інформаційних ресурсів ХДМА (нормативні документи, розклади, аналітичні матеріали тощо).

Виходячи з вищезазначеного аналізу досягнутих результатів у реалізації експериментальної роботи в ХДМА, можна стверджувати, що сьогодні ХДМА — є спеціалізований навчальний заклад з потужною розгалуженою інфраструктурою (матеріально-технічною та інформаційною базою; структурними підрозділами, тренажерним центром, соціальною інфраструктурою, системою підтримки студентів/курсантів, викладачів та співробітників).

Міжнародні партнери академії високо оцінюють участь академії в модернізації вищої професійної освіти на основі компетентнісного підходу, що поєднує Удосконалення підготовки конкурентноспроможних морських спеціалістів та укріплення інноваційно-освітніх, наукових зв'язків з країнами світу, активізацію процесу інтеграції в освітній простір.

Стрімка динаміка інфраструктурного розвитку академії забезпечила інтенсивний ріст освітнього, наукового та інноваційного потенціалу, формування соціального середовища, що сприяє змінам у набутті та створенні знань, які є випереджальними та мають перспективні тенденції розвитку. Чітка спрямованість керівництва академії та всього професорсько-викладацького складу академії на впровадження компетентнісного підходу спрямувала весь навчально-виховний процес на досягнення кінцевого результату, змінивши роль студента на активного здобувача знань. Кожний студент живе і розвивається в комунікативному оточенні, яке формує його як особистість і його компетентність як спеціаліста, надаючи можливості професійного зростання по індивідуальній освітній траєкторії.

Досягнуті результати свідчать про сформований в ХДМА творчий, прагматично-цілеспрямований колектив, який забезпечує виконання вимог Міжнародної морської організації (ІМО), Міжнародної Конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти (ПДМНВ) 78/95, з поправками Манільської конференції від 2010 р. Відпрацьовується функціонування всіх процесів та зв'язків, проходить постійне корегування моделі в процесі її запровадження.

Розробка та введення в дію нових положень, документованих процедур у організацію освітньої діяльності за наслідками експерименту в продовж 2014–2018 рр.

Відповідно для зміни організації освітнього процесу була проаналізована та змінена нормативно-правова база, що дало підстави запровадженню основних вимог компетентнісного підходу, які знайшли відображення у наступних діючих та новостворених Положеннях та Процедурах, у відповідності до діючої в академії системи якості ISO.

Таблиця 1. Розробка нормативної документації.

ОСВІТНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ

КОД ЗА СМЯ	НАЗВА ДОКУМЕНТА	УКЛАДАЧ
04-50-2018	Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в Херсонській державній морській академії	Відділ моніторингу та системи управління якістю
04-156-2014	Положення про надання індивідуального графіка навчання курсантам Херсонської державної морської академії	Навчальний відділ
04-157-2017	Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційної комісії у Херсонській державній морській академії	Навчальний відділ
04-158-2018	Положення про відпрацювання пропущених навчальних занять у Херсонській державній морській академії	Навчальний відділ
04-163-2017	Положення про систему контролю організації освітнього процесу	Навчальний відділ
04-165-2015	Положення про організацію освітнього процесу в Херсонській державній морській академії	Навчальний відділ
04-185-2016	Положення про організацію складання сесії студентами заочної форми навчання за індивідуальним графіком у Херсонській державній морській академії	Навчальний відділ
04-222-2017	Типове положення про навчальну лабораторію у Херсонській державній морській академії	Навчальний відділ
04-13-2018	Положення про підвищення кваліфікації шляхом стажування професорсько-викладацького складу Херсонської державної морської академії	Центр післядипломної освіти та підвищення кваліфікації
04-29-2018	Положення про курси підвищення кваліфікації осіб командного складу морських суден у Херсонській державній морській академії	Центр післядипломної освіти та підвищення кваліфікації
04-271-2018	Положення про атестацію педагогічних працівників ХДМА	Центр післядипломної освіти та підвищення кваліфікації
04-23-2017	Положення про порядок планування і видання наукової, навчальної та навчально-методичної літератури в ХДМА	Редакційно-видавничий відділ
04-135-2018	Положення про облік наукової та науково-методичної літератури в бібліотеці Херсонської державної морської академії	Бібліотека ХДМА
04-214-2017	Положення про електронну бібліотеку Херсонської державної морської академії	Бібліотека ХДМА
04-269-2017	Електронний каталог	Бібліотека ХДМА
04-176-2015	Положення про деканат	Декани факультетів
04-187-2016	Положення про організацію дистанційного навчання у Херсонській державній морській академії MOODLE	Кравцова Л.В.

КОД ЗА СМЯ	НАЗВА ДОКУМЕНТА	УКЛАДАЧ
04-93-2018	Положення про конференцію трудового колективу факультету судноводіння Херсонської державної морської академії	Деканат судноводіння
04-164-2015	Тимчасове положення про накопичувальну бально-рейтингову систему оцінювання якості знань курсантів Херсонської державної морської академії	Відділ моніторингу та системи управління якістю
04-195-2018	Положення про визначення рейтингу науково-педагогічних працівників Херсонської державної морської академії	Відділ моніторингу та системи управління якістю
04-223-2017	Порядок проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 р. у Херсонській державній морській академії та морському коледжі Херсонської державної морської академії (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 105 від 30.01.2017 року)	Відділ моніторингу та системи управління якістю
04-273-2018	Типове положення про кафедру ХДМА	Відділ моніторингу та системи управління якістю

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ

КОД ЗА СМЯ	НАЗВА ДОКУМЕНТА	УКЛАДАЧ
04-28-2017	Положення про організацію навчально-методичної роботи в Херсонській державній морській академії	Навчально-методичний відділ
04-40-2017	Положення про науково-методичну раду Херсонської державної морської академії	Навчально-методичний відділ
04-190-2018	Положення про планування та облік основних видів роботи науково-педагогічних працівників Херсонської державної морської академії	Спичак Т.С. Доброштан О.О.

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ

КОД ЗА СМЯ	НАЗВА ДОКУМЕНТА	УКЛАДАЧ
04-25-2018	Положення про наукове видання «Науковий вісник Херсонської державної морської академії»	Проректор з науково-педагогічної роботи
04-27-2018	Положення про наукове товариство курсантів Херсонської державної морської академії	Проректор з науково-педагогічної роботи
04-33-2018	Положення про конкурс наукових досліджень Херсонської державної морської академії	Проректор з науково-педагогічної роботи
04-31-2017	Положення про сприяння працевлаштуванню курсантів Херсонської державної морської академії	Відділ організації практики, дипломування та працевлаштування

КОД ЗА СМЯ	НАЗВА ДОКУМЕНТА	УКЛАДАЧ
04-25-2018	Положення про наукове видання «Науковий вісник Херсонської державної морської академії»	Проректор з науково-педагогічної роботи
04-27-2018	Положення про наукове товариство курсантів Херсонської державної морської академії	Проректор з науково-педагогічної роботи
04-33-2018	Положення про конкурс наукових досліджень Херсонської державної морської академії	Проректор з науково-педагогічної роботи
04-127-2017	Положення про організацію та проведення практики курсантів та студентів Херсонської державної морської академії	Відділ організації практики, дипломування та працевлаштування
04-219-2017	Положення про проблемну наукову групу курсантів Херсонської державної морської академії	Професор кафедри управління судном Леонов В.Є.

МОРСЬКИЙ КОЛЕДЖ ХДМА

КОД ЗА СМЯ	НАЗВА ДОКУМЕНТА	УКЛАДАЧ
04-07-2018	Положення про навчально-методичну раду Морського коледжу Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-09-2018	Типове положення про педагогічну раду відділень Морського коледжу Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-17-2017	Положення про організацію освітньої діяльності у Морському коледжі Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-19-2017	Положення про організацію та проведення практики курсантів та студентів Морського коледжу Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-20-2017	Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційної комісії у Морському коледжі Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-26-2017	Положення про порядок замовлення, видачі та обліку документів про вищу освіту державного зразка та додатку до них у Морському коледжі Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-30-2018	Типове положення про відділення Морського коледжу Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-37-2018	Положення про студентський гуртожиток Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-47-2018	Положення про адміністративну раду Морського коледжу Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-95-2018	Положення про визначення рейтингу педагогічних працівників Морського коледжу Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-145-2018	Типове положення про циклову (предметну) комісію Морського коледжу Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА

КОД ЗА СМЯ	НАЗВА ДОКУМЕНТА	УКЛАДАЧ
04-167-2017	Положення про атестацію педагогічних працівників морського коледжу Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-173-2017	Правила призначення та виплати академічних стипендій у Морському коледжі Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА
04-245-2018	Положення про організацію заочної форми навчання у Морському коледжі Херсонської державної морської академії	Морський коледж ХДМА

ПРОФЕСІЙНО-МОРСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ХДМА

КОД ЗА СМЯ	НАЗВА ДОКУМЕНТА	УКЛАДАЧ
04-10-2018	Положення про державну кваліфікаційну атестацію учнів Професійно-морського ліцею Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА
04-11-2018	Положення про атестацію педагогічних працівників Професійно-морського ліцею Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА
04-12-2017	Положення про порядок замовлення, видачі та облік документів про професійно-технічну освіту Професійно-морського ліцею Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА
04-14-2018	Положення про професійно-технічне навчання Професійно-морського ліцею Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА
04-140-2018	Положення про організацію практичної підготовки учнів Професійно-морського ліцею Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА
04-141-2018	Положення про організацію навчально-виробничого процесу Професійно-морського ліцею Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА
04-142-2018	Положення про прийом абітурієнтів Професійно-морського ліцею Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА
04-161-2018	Положення про виховну роботу Професійно-морського ліцею Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА
04-162-2018	Положення про методичну роботу в Професійно-морському ліцеї Херсонської державної морської академії	Професійно-морський ліцей ХДМА

Подальшими навчальними та науково-практичними завданнями, які визначені перед ХДМА є :

- Визначення довгострокових стратегічних та тактичних цілей у галузі надання освітніх послуг на міжнародному рівні;
- Продовження реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на якісну підготовку морських кадрів за допомогою сучасних технологічних

- цифрових рішень;
- Створення та розбудова наукового парку «Науковий парк Херсонської державної морської академії «Інновації морської індустрії» за пріоритетними напрямками розвитку морської індустрії.
  - Розвиток інформаційно-інноваційної структури – створення єдиного інформаційно-освітнього простору академії, формування електронного освітнього та наукового контенту.
  - Розвиток використання цифрових технологій в академії.

В стратегічному баченні розвитку ХДМА на найблищі 5 років – це науково-освітній центр, ядро міжнародного морського кластеру, розбудований сучасний інноваційний науковий парк, який розвивається на основі створеної інфраструктури, ефективно виконує вимоги запиту до підготовки морських спеціалістів на світовому рівні, забезпечує підготовку фахівців з необхідним комплексом сучасних компетентностей, особистою відповідальністю та здатністю навчатися все життя.